

Nationaal Archief
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Nummer Toegang: 3.22.31

Inventaris van de verzameling Papiermerken van het Algemeen Rijksarchief

Versie: 17-03-2021

H. Voorn

Nationaal Archief, Den Haag 1983

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	7
De verwerving van het archief.....	7
Inhoud en structuur van het archief.....	8
Inhoud.....	8
Verwant materiaal.....	9
Beschikbaarheid van kopieën.....	9
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Papiermerken

Archiefbloknummer:

35070

Omvang:

5 inventarisnummer(s) 1,00 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Wijn, H. van
Zwaan Cz., J.A. de

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief bevat een verzameling watermerken, die voor een groot deel afkomstig zijn uit de Grafelijke en Domeinrekeningen van Holland en dateren uit de 14e en 15e eeuw. Verder bevat het enkele ongedateerde bladen uit de 19e eeuw, door de VOC gebruikte bladen, en aantekeningen en correspondentie van de heren Van Wijn en De Zwaan, die de verzameling bijeenbrachten.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Papiermerken, nummer toegang 3.22.31, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Papiermerken, 3.22.31, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

De verzameling 'papiermerken' ¹ in het Algemeen Rijks Archief is opgeborgen in omslagen; de omslagen zijn ondergebracht in vijf dozen.

De collectie is indertijd bijeengebracht door de Rijksarchivaris H. van Wijn, die daartoe op 26 oktober 1829 toestemming verkreeg van het Ministerie van Onderwijs etc. De watermerkbladen werden hoofdzakelijk ontnomen aan de Grafelijke en Domeinrekeningen van Holland. De collectie werd voortgezet en geordend door de chartermeester J.A. de Zwaan Cz.

Hij rangschikte de bladen chronologisch in perioden van tien jaar per omslag, en maakte binnen elke periode van tien jaar per omslag een typologische ordening ².

De verzameling liep tot en met het jaar 1609 en is in de dozen 1 t/m 4 ondergebracht. Latere aanwinsten werden niet in deze dozen ondergebracht, maar apart gehouden in een omslag 'diversen'. Een kleine collectie ongedateerde negentiende-eeuwse bladen en een collectie van 53 bladen, gebruikt door de V.O.C., werden eveneens in aparte omslagen bewaard. Deze drie collecties vormen samen met de aantekeningen van de heren van Wijn en de Zwaan de inhoud van doos 5.

De watermerkcollectie werd o.a. door Charles Moïse Briquet gebruikt voor zijn standaardwerk over watermerken, dat in 1907 verscheen ³; vanzelfsprekend echter heeft de Haagse verzameling geen grote betekenis gehad voor Briquets werk, daar het in Nederland gebruikte papier van Italiaanse en Franse herkomst was en Franse en Italiaanse archieven daarom van groter belang waren.

Ook latere onderzoekers hebben wel gebruik gemaakt van de verzameling. Een aantal bladen toont met dun potlood overtrokken merken; het is onzeker of dit door de heer de Zwaan of door latere gebruikers is geschied.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

De rechtstitel is (nog) onbekend.

1 Deze term is verouderd; tegenwoordig spreekt men van 'watermerken'.

2 De typologische indeling is niet geheel foutloos.

3 Briquet, C.M., Les Filigranes. 4 dln. Genève, 1907.

Inhoud en structuur van het archief

INHOUD

De collectie bevat vrijwel uitsluitend halve bladen. De heer de Zwaan heeft in vele gevallen de 'voorkant' van de bladen aangegeven met een kruisje, waarbij hij zich liet leiden door het beeld: het wapen of de letters, zonder acht te slaan op vilt- en zeefzijde van het papierblad.

Omslag 5d bevat enkele klad-aantekeningen van de Wijn en tekeningen van watermerken, alsmede nog enkele ledige 17e en 18e-eeuwse bladen. Omslag 5e omvat de aantekeningen van de Zwaan, met o.a. opmerkingen over de datering van de rekeningen van de abdijen van Leeuwenhorst en Rhijnsburg, kladminuten van correspondentie over watermerken, aantekeningen over de afstand tussen de ribdraden van de schepvormen en over de plaats van het merk in het blad, opmerkingen over het oudste bekende merk en pogingen tot schematische overzichten (chronologisch-typologisch) van de collectie.

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

1	DOOS 1. 14e eeuw omslag a - 1350-1359. Alsmede één blad, gedateerd 1318. omslag b - 1360-1369 omslag c - 1370-1379 omslag d - 1380-1389 omslag e - 1390-1400	5 omslagen
2	DOOS 2. 1401 - 1449 omslag a - 1401-1409 omslag b - 1410-1419 omslag c - 1420-1429 omslag d - 1430-1439 omslag e - 1440-1449	5 omslagen
3	DOOS 3. 1450 - 1549 omslag a - 1450-1459 omslag b - 1460-1469 omslag c - 1470-1479 omslag d - 1480-1489 omslag e - 1490-1500 omslag f - 1501-1509 omslag g - 1510-1519 omslag h - 1520-1529 omslag i - 1530-1539 omslag j - 1540-1549	10 omslagen
4	DOOS 4. 1550 - 1609 omslag a - 1550-1559 omslag b - 1560-1569 omslag c - 1570-1579 omslag d - 1580-1589 omslag e - 1590-1600 omslag f - 1601-1609	6 omslagen
5	DOOS 5. en + "DIVERSEN" 19e eeuw omslag a - 19e eeuw omslag b - O.l. Compagnie omslag c - diversen (=aanvullingen op doos 1-4) omslag d - aantekeningen van H. van Wijn omslag e - aantekeningen van J.A. de Zwaan	5 omslagen